

UŞAQ HAQLARI KONVENSIYASI

PREAMBULA

Bu Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlər:

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsində bəyan edilmiş prinsiplərə uyğun olaraq, jəmiyyətinin bütün üzvlərinin ləyaqətlərinin, bərabər və ayrılmaz hüquqlarının tanınmasını Yer üzərində azadlığın, ədalətin və sülhün təmin edilməsinin əsası olduğunu *hesab edərək*,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üzvü olan xalqların onun Nizamnaməsində insanın əsas hüquqlarına, insan şəxsiyyətinin qədir və ləyaqətinə inamlarını təsdiq etdiklərini və geniş azadlıq təqribində sosial tərəqqiyə və həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına kömək göstərmək qətiyyətlərini *nəzərə alaraq*,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının insan hüquqları haqqında ümumi Bəyannamədə¹ və insan hüquqları haqqında beynəlxalq paktlarda² irq, dərinin rəngi, jins, dil, din, siyasi əqidə, yaxud digər əqidələr, milli və ya sosial mənşə, əmlak vəziyyəti, doğulma və yaxud başqa hallar kimi əlamətlərə heç bir fərq qoyulmadan, hər bir adamın həmin sənədlərdə göstərilən bütün hüquq və azadlıqlara malik olmasını bəyan etdiyini və bunula razılaştığını *təsdiq edərək*,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının insan hüquqları haqqında ümumi Bəyannamədə uşaqların xüsusi qayğıya və köməyə hüququ olduğunu bəyan etdiyini *xatırladaraq*,

jəmiyyətin əsa özəyi kimi və ailənin bütün üzvlərinin, xüsusilə uşaqların inkişafı və rifahi üçün əsas təbii mühit kimi ailənin jəmiyyət çərçivəsində vəzifələri tam həjmdə öz üzərinə götürə bilməsi üçün ona yardım göstərilməsinin və onun müdafiə edilməsinin zəruriliyinə *əmin olaraq*,

uşağın şəxsiyyətinin tam və ahəngar inkişafı üçün onun ailə mühitində, xoşbəxtlik, məhəbbət və anlaşıma mühitində böyüməsinin vacibliyini *təsdiq edərək*,

uşağın jəmiyyətdə müstəqil həyata tamamilə hazırlamalı və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsində bəyan olunmuş ideallar ruhunda və xüsusilə sülh, ləyaqət, dözümlük, azadlıq, bərabərlik və həmrəylik ruhunda tərbiyə edilməli olduğunu *qeyd edərək*,

uşağın belə xüsusi müdafiə olunması zəruriliyinin uşaq hüquqlarına dair 1924-jü il tarixli Jenevrə Bəyannaməsində³ və 1959-ju il noyabrın 20-də Baş Məjlis tərəfindən qəbul edilmiş uşaq hüquqları Bəyannaməsində nəzərdə tutulduğunu və insan hüquqları haqqında ümumi Bəyannamədə, mülki və siyasi hüquqlar haqqında Beynəlxalq pakt (xüsusən 23 və 24-jü maddələrdə)², iqtisadi, sosial və mədəni hüquqlar haqqında Beynəlxalq pakt (xüsusən 10-ju maddədə)², habelə uşaqların rifahi məsələləri ilə məşğul olan ixtisaslaşdırılmış idarələrin və beynəlxalq təşkilatların nizamnamələrində və müvafiq sənədlərində təsdiq edildiyini *nəzərə alaraq*,

uşaq hüquqları Bəyannaməsində göstəriləyi kimi, «fiziki və əqli jəhətdən yetkin olmadığına görə uşağın istər doğulmazdan əvvəl,

ƏSAS MÜDDƏALARIN QEYRİ-RƏSMİ QISA ŞƏHRİ

PREAMBULA

Preambulada Birləşmiş Millətlər Təşkilatının əsas prinsipləri və insan hüquqlarına dair bəzi müvafiq paktların və bəyannamələrin konkret müddəaları xatırladılır. Preambulada təsdiq edilir ki, uşaqlar zəif olduqlarına görə xüsusi qayğı və mühafizəyə möhtajdılar. Burada ailə tərəfindən müdafiə sahəsində əsas qayğı və məhsuliyyət xüsusi nəzərə çarptırılır. Preambulada uşağın doğulmazdan əvvəl və doğulduqdan sonra hüquqi və digər müdafiəsinin zərurilliyi, uşağın mənsub olduğu xalqın mədəni dəyərlərinə hörmətin vacibliyi və uşaq hüquqlarının müdafiəsi işində beynəlxalq əməkdaşlığın həyati əhəmiyyətə malik rolu da təsdiq edilir.

istərsə də doğrulduqdan sonra xüsusi mühafizəyə və qayğıya, o jümlədən də lazımi hüquqi müdafiəyə ehtiyacı olduğunu»⁴ nəzərə alaraq, uşaqların xüsusilə tərbiyə olunmağa verilməsi, milli və beynəlxalq səviyyələrdə övladlığa götürülməsi zamanı onların müdafiəsinə və rifahına aid sosial və hüquqi prinsiplər haqqında Bəyannamənin müddəalarına⁵, yetkinlik yaşına çatmayanlar barəsində ədalət mühakiməsinin iyrasına aid Birləşmiş Millətlər Təşkilatının minimal standart qaydalarına («Pekin qaydaları»)»⁶ və fəvqəladə və silahlı münaqişələr dövründə qadınların və uşaqların müdafiəsi haqqında Bəyannamənin müddəalarına⁷ istinad edərək, dünyanın bütün ölkələrində son dərəcə çətin şəraitdə yaşayan uşaqlar olduğunu və belə uşaqların xüsusi qayğıya möhtaj olduğunu təsdiq edərək, uşağın müdafiəsi və ahəngdar inkişafı üçün hər bir xalqın ənənələrinin və mədəni dəyərlərinin əhəmiyyətini lazımınca nəzərə alaraq, hər bir ölkədə, xüsusən inkişaf etməkdə olan ölkələrdə uşaqların həyat şəraitinin yaxşılaşdırmaq üçün beynəlxalq əməkdaşlığın əhəmiyyətini təsdiq edərək, aşağıdakılar barədə razılığa gəlmişdir: I HİSSƏ Maddə 1 Hər bir insan 18 yaşına çatanaqədək bu Konvensiyanın məqsədləri üçün uşaq sayılır, bir şərtlə ki, həmin uşaq barəsində tərtib edilə bilən qanuna görə o, yetkinlik yaşına daha əvvəl çatmamış olsun. Maddə 2 1. İştirakçı dövlətlər onların yuridiksiyası daxilində olan hər bir uşaq üçün bu Konvensiyada nəzərdə tutulan bütün hüquqlara hörmət bəsləyir və onları təmin edir, uşağın, onun valideyinlərinin və ya qanuni qəyyumlarının irqindən, dərisinin rəngindən, jinsindən, dilindən, siyasi əqidəsindən və ya digər əqidələrindən, milli, etnik, yaxud sosial mənşəyindən, əmlak vəziyyətindən, səhhətindən və doğulduğu şəraitdən və ya hər hansı başqa hallardan asılı olmayaraq, heç bir ayrı-seçkiliyə yol vermirlər. 2. İştirakçı dövlətlər uşağın, onun valideyinlərinin, qanuni qəyyumlarının və ya digər ailə üzvlərinin statusu, fəaliyyəti, ifadə olunan baxışları, yaxud əqidələri əsasında uşağın ayrı-seçkiliyin və jəzanın bütün formalarından müdafiə olunmasını təmin etmək hər jür lazımi tədbirləri görürlər. Maddə 3 1. Sosial təminat məsələləri ilə məşğul olan dövlət idarələri və ya özəl idarələr, habelə məhkəmələr, inzibati orqanlar, yaxud qanunverijilik orqanları tərəfindən həyata keçirilib-keçirilməməsindən asılı olmayaraq, uşaqlar barəsində görülən bütün tədbirlərdə uşağın maraqlarının daha yaxşı təmin edilməsinə ilk növbədə diqqət yetirilir. 2. İştirakçı dövlətlər uşağın valideyinlərinin, qəyyumlarının və ya onun üçün qanuna görə məsuliyyət daşıyan digər şəxslərin hüquq və vəzifələrini nəzərə alaraq, onun rifahi üçün zəruri olan	Uşaqliq yaşının təyin edilməsi <i>18 yaşına çatmamış olan şəxs uşaq sayılır. O hallar istisna təşkil edir ki, milli qanunlara uyğun olaraq yetkinlik yaşı daha erkən yaş çağında nəzərdə tutulur.</i> Ayrı-seçkiliyin qarşısının alınması <i>Bütün hüquqlar istisnasız olaraq uşaqların hamısına şamil edilir. Dövlət uşağı hər hansı formada ayrı-seçkilikdən qorumağa və onun hüquqlarını qorumaq üçün lazımi tədbirləri görməyə borjlıdur.</i> Uşaq hüquqlarının ən yaxşı təmin edilməsi <i>Uşaq barəsində bütün tədbirlərdə onun mənafeləri tam həjmdə nəzərə alınmalıdır. Əgər uşağa müvafiq qayğı üçün məsuliyyət daşıyan valideyinlər və ya digər şəxslər bu qayğını göstərmirlərsə, onda dövlət uşağı müvafiq qayğı ilə təmin</i>
--	--

müdafiə və qayğı ilə uşağı təmin etməyi öhdəyə götürür və bu məqsədlə bütün qanunverijilik tədbirlərinin və inzibati tədbirləri görürlər. 3. İştirakçı dövlətlər təmin edirlər ki, uşaqlara qayğı və ya onların müdafiəsi üçün cavabdeh olan idarələr, xidmətlər və orqanlar səlahiyyətli orqanların qoyduqları normalara, o cümlədən təhlükəsizlik və səhiyyə sahəsində normalara onların işçilər heyətinin say tərkibi və yararlığı, habelə mötəbər nəzarət baxımından da cavabdeh versinlər.	<i>etməlidir.</i>
Maddə 4 İştirakçı dövlətlər bu Konvensiyada tanınan hüquqların həyata keçirilməsi üçün bütün lazımi qanunverijilik tədbirlərini, inzibati və digər tədbirləri görürlər. İştirakçı dövlətlər iqtisadi, sosial və mədəni hüquqlar sahəsində belə tədbirləri malik olduqları ehtiyatların maksimum çərçivəsində, lazım gəldikdə isə, beynəlxalq əməkdaşlıq çərçivəsində görürlər.	Hüquqların həyata keçirilməsi <i>Dövlət bu Konvensiyada nəzərdə tutulan hüquqların həyata keçirilməsi üçün bütün mümkün tədbirləri görməlidir.</i>
Maddə 5 İştirakçı dövlətlər valideynlərin və yerli adətdə nəzərdə tutulduğu kimi, müvafiq hallarda genişləndirilmiş ailə və ya ijmə üzvlərinin, qəyyumların, yaxud qanuna görə uşaq üçün məsuliyyət daşıyan digər şəxslərin bu Konvensiyada tanınan hüquqların onlar tərəfindən həyata keçirilməsində uşağı lazımınca idarə və ona rəhbərlik etmək və bunu uşağın inkişaf etməkdə olan qabiliyyətinə müvafiq sürətdə yerinə yetirmək məsuliyyətinə, hüquqlarına və vəzifələrinə hörmət bəsləyirlər.	Ailədə tərbiyə və uşağın inkişaf etməkdə olan bacarığı <i>Uşağın inkişaf etməkdə olan öz bacarığına müvafiq sürətdə tərbiyə edilməsi işində dövlət valideynlərin və genişləndirilmiş ailənin hüquqlarına və məsuliyyətinə hörmət bəsləməlidir.</i>
Maddə 6 1. İştirakçı dövlətlər təsdiq edirlər ki, hər bir uşaq yaşamaq üçün ayrılmaz hüquqa malikdir. 2. İştirakçı dövlətlər uşağın sağ və sağlam inkişaf etmək imkanını maksimum mümkün dərəcədə təmin edirlər.	Sağ qalmaq və inkişaf etmək <i>Hər bir uşaq yaşamaq üçün ayrılmaz hüquqa malikdir və buna görə də dövlət uşağın sağ qalmasını və inkişafını təmin etməyə borjladur.</i>
Maddə 7 1. Uşaq doğulduqdan sonra dərhal qeydə alınır və doğulduğu andan ad və vətəndaşlıq almaq hüququna, habelə, mümkün olduğu dərəcədə, öz valideynlərini tapmaq və onlardan qayğı görmək hüququna malikdir. 2. İştirakçı dövlətlər bu hüquqların öz milli qanunverijiliyinə müvafiq sürətdə həyata keçirilməsini və öz öhdəliklərinin bu sahədə müvafiq beynəlxalq sənədlərə uyğun olaraq yerinə yetirilməsini təmin edirlər, bir şərtlə ki, uşaq vətəndaşlığa malik olmasın.	Ad və vətəndaşlıq <i>Uşaq doğulduqda ona ad verilməsi hüququna malikdir. Uşaq onun valideynlərin kim olduğunu bilməsi üçün, mümkün halda, vətəndaşlıq almaq, habelə valideynləri tərəfindən qayğı görmək hüququna malikdir.</i>
Maddə 8 1. İştirakçı dövlətlər qeyri-qanuni müdaxiləyə yol vermədən, qanunda nəzərdə tutulduğu kimi, vətəndaşlıq, ad və ailə əlaqələri daxil olmaqla uşağın öz fərdiliyini saxlamaq hüququna hörmət bəsləməyi öhdələrinə götürürlər. 2. Əgər uşaq öz fərdiliyinin bütün unsurlarının bir qismindən və ya hamısından məhrum olursa, onda iştirakçı dövlətlər onun fərdiliyinin tezliklə bərpa edilməsi üçün lazımi köməyi və müdafiəni təmin edirlər.	Fərdiliyin qorunub saxlanması <i>Dövlət uşağın fərdiliyinin əsas jəhətlərini qorumağa və zəruri halda bərpa etməyə borjladur. Buraya ad, vətəndaşlıq və ailə əlaqələri də daxildir.</i>
Maddə 9 1. İştirakçı dövlətlər təmin edirlər ki, uşaq öz valideynlərinin	Valideynlərdən ayrılmaq

arzusuna zidd olaraq onlardan ayrılmasın, bir şərtlə ki, məhkəmənin qərarına uyğun olaraq səlahiyyətli orqanlar tətbiq edilən qanuna və qaydalara müvafiq sürətdə müəyyən etsinlər ki, belə ayrılıq uşağın ən yaxşı mənafeləri naminə labüddür. Belə ayrılıq bu və ya digər konkret halda labüd ola bilər ki, məsələn, valideynlər uşaqla şərt rəftar edir və ya ona qayğı göstərmir, yaxud valideynlər bir-birindən ayrı yaşayırlar və uşağın yaşayış yeri barədə qərar qəbul edilməlidir. 2. Bu maddənin 1-ji bəndinə uyğun olaraq hər jür araşdırma zamanı bütün əlaqədar tərəflərə araşdırmada iştirak etməyə və öz nöqtəyi-nəzərini şərh etməyə imkan verilir. 3. İştirakçı dövlətlər valideynlərinin biri və ya hər ikisi ilə yürülmüş uşağın hər iki valideynlə müntəzəm əsasda şəxsi münasibətlər və birbaşa əlaqələr saxlamaq hüququna hörmət bəsləyirlər, bir şərtlə ki, bu münasibət və əlaqələr uşağın ən yaxşı maraqlarına zidd olmasın. 4. Belə ayrılıq iştirakçı dövlət tərəfindən qəbul edilmiş hər hansı qərardan irəli gəldikdə, məsələn, valideynlərdən birinin və ya hər ikisinin həbsə alınması, məhəbsdə saxlanması, sürgünə göndərilməsi, ölkədən qovulması, yaxud ölməsi (o jümlədən həmin şəxsin dövlətin sərenjamında olduğu dövrdə hər hansı səbəb üzündən baş vermiş ölümü) ilə əlaqədar olduqda həmin iştirakçı dövlət ailənin qayıb üzvünün/üzvlərinin olduğu yer barəsində valideynlərə, uşağa və ya, əgər lazım gələrsə, ailənin başqa üzvünə onların xahişi ilə lazımı məlumat verir, bir şərtlə ki, bu məlumatın verilməsi uşağın rifahına ziyan vurmasın. İştirakçı dövlətlər daha sonra təmin edirlər ki, bu jür xahişin yerinə yetirilməsi müvafiq şəxs/şəxslər üçün özlüyündə xoşagəlməz nəticələrə gətirib çıxarmasın.	<i>Uşaq öz valideynləri ilə yaşamaq hüququna malikdir. Bir şərtlə ki, bu, uşağın ən yaxşı mənafeələrinə zidd olmasın. Uşaq valideynlərindən biri ilə və ya hər ikisi ilə ayrıldıqda onların hər ikisi ilə əlaqə saxlamaq hüququna malikdir.</i>
Maddə 10 1. İştirakçı dövlətlərin 9-ju maddənin 1-ji bəndi üzrə öhdəliyinə uyğun olaraq uşağın və ya onun valideynlərinin ailənin qovuşması məqsədilə iştirakçı dövlətə gəlmək, yaxud oradan getmək barədə ərizələrinə iştirakçı dövlətlər tərəfindən müsbət, humanist və operativ tərzdə baxılmalıdır. İştirakçı dövlətlər daha sonra təmin edirlər ki, bu jür xahişin yerinə yetirilməsi ərizəçilər və onların ailə üzvləri üçün xoşagəlməz nəticələrə gətirib gətirib çıxarmasın. 2. Valideynləri müxtəlif dövlətlərdə yaşayan uşağın ixtiyarı var ki, xüsusi hallar istisna olmaqla, hər iki valideynlə müntəzəm əsasda şəxsi münasibətlər və birbaşa əlaqələr saxlasın. Bu məqsədlə və iştirakçı dövlətlərin 9-ju maddənin 2-ji bəndi üzrə öhdəliyinə uyğun olaraq iştirakçı dövlətlər uşağın və onun valideynlərinin istənilən ölkəni, o jümlədən də öz ölkəsini tərk etmək hüququ barəsində yalnız elə məhdudiyyətlər qüvvədədir ki, bu məhdudiyyətlər qanunla müəyyən edilmişdir və dövlət təhlükəsizliyinin, ictimai asayışın (ordre public), əhəlinin sağlamlığı və ya mənəviyyatının, yaxud digər şəxslərinin hüquq və azadlıqlarının mühafizəsi üçün zəruridir və bu Konvensiyada tanınan digər hüquqlara uyğun gələ bilər.	Ailənin qovuşması <i>Ailənin qovuşması və ya uşaqla valideynlər arasında şəxsi münasibətlər saxlanması məqsədilə uşaqlar və onların valideynləri hər hansı ölkəni tərk etmək və öz ölkəsinə getmək hüququna malikdirlər.</i>
Maddə 11 1. İştirakçı dövlətlər uşağın bir yerdən başqa yerə qanunsuz aparılmasına və xaricdən geri qaytarılmasına qarşı mübarizə aparılması üçün tədbirlər görürlər. 2. Bu məqsədlə iştirakçı dövlətlər ikitərəfli və ya çoxtərəfli sazişlər bağlanmasına, yaxud qüvvədə olan sazişlərə qoşulmağa kömək edirlər.	Uşağın yerinin qanunsuz dəyişdirilməsi və qaytarılması <i>Dövlət valideynlərdən birinin və ya üçünjü tərəfin uşağı oğurlanmasının, yaxud xaricdə saxlanmasının qarşısını almağa və belə hallarda lazımı tədbirlər görməyə borjlıdur.</i> Uşağın baxışları

Maddə 12 1. İştirakçı dövlətlər bu baxışlarını formalaşdırmağa qadir olan uşağı həmin baxışları özünə aid bütün məsələlərlə əlaqədar azad ifadə etmək hüququ ilə təmin edirlər, həm də uşağın baxışlarına onun yaşına və yetkinliyinə müvafiq sürətdə lazımı diqqət yetirilir. 2. Bu məqsədlə uşağa imkan verilir ki, ona aid hər hansı məhkəmə araşdırmasının və ya inzibati araşdırmanın jədişində ya bilavasitə, ya da nümayəndə, yaxud müvafiq orqan vasitəsilə onu milli qanunverijiliyin prosessual normalarında nəzərdə tutulan qaydada dinləsinlər.	<i>Uşaq öz baxışlarını azad ifadə etmək hüququna malikdir, özü də həmin uşaqla bağlı hər hansı məsələlərin həlli zamanı bu baxışlara diqqət yetirilməlidir.</i>
Maddə 13 1. Uşaq öz fikrini azad ifadə etmək hüququna malikdir; bu hüquqa hər jür informasiya və ideyaları sərhədlərdən asılı olmayaraq, şifahi, yazılı və ya çap edilmiş formada, injəsənət əsərləri formasında, yaxud uşağın istədiyi digər vasitələrin köməyi ilə axtarmaq, almaq və vermək azadlığı daxildir. 2. Bu hüququn həyata keçirilməsinə bəzi məhdudiyyətlər qoyula bilər, lakin həmin məhdudiyyətlər qanunda nəzərdə tutulan və aşağıdakı məqsədlər üçün zəruri məhdudiyyətlər ola bilər: a) digər şəxslərin hüquqlarına və nüfuzuna hörmət üçün; və ya b) dövlət təhlükəsizliyinin və ya ictimai asayışın (ordre public), yaxud əhəlinin sağlamlığı və ya mənəviyyatının mühafizəsi üçün.	Rəyi ifadə etmək azadlığı <i>Uşaq öz rəylərini ifadə etmək və sərhədlərdən asılı olmayaraq, informasiya almaq, informasiya və ideyalar vermək hüququna malikdir.</i>
Maddə 14 1. İştirakçı dövlətlər uşağın fikir, vijdan və din azadlığına hörmət edirlər. 2. İştirakçı dövlətlər valideynlərin və müvafiq hallarda qanuni qəyyumların uşağın inkişaf etməkdə olan qabiliyyəti ilə uzlaşan metodlarla onun hüquqlarının həyata keçirilməsində uşağa rəhbərlik etmək hüquqlarına və vəzifələrinə hörmət bəsləyirlər. 3. Öz dininə və ya inamına etiqad etmək azadlığına yalnız elə məhdudiyyətlər qoyula bilər ki, bu məhdudiyyətlər qanunla müəyyən edilmiş olsun və dövlət təhlükəsizliyinin, ictimai asayışın, əhəlinin mənəviyyat və sağlamlığının mühafizəsi, yaxud digər şəxslərin əsas hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi üçün zəruri olsun.	Fikir, vijdan və din azadlığı <i>Dövlət valideynlər tərəfdən müvafiq rəhbərlik şəraitində uşağın fikir, vijdan və din azadlığına hörmət etməyə borjudur.</i>
Maddə 15 1. İştirakçı dövlətlər uşağın assosiasiyalara üzv olmaq azadlığını və dinj yığıncaqlarda iştirak etmək azadlığını tanıyırlar. 2. Həmin hüququn həyata keçirilməsində hər hansı məhdudiyyətlər tətbiq edilə bilməz, burada elə məhdudiyyətlər istisna təşkil edir ki, onlar qanuna müvafiq sürətdə tətbiq olunur və demokratik jəmiyyətdə dövlət təhlükəsizliyi və ya ictimai təhlükəsizlik, ictimai asayış (ordre public) baxımından, əhəlinin sağlamlığı və ya mənəviyyatının mühafizəsi, yaxud digər şəxslərin hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi üçün zəruridir.	Assosiasiya azadlığı <i>Uşaq digər şəxslərlə görüşmək və assosiasiyalara daxil olmaq və ya onları yaratmaq hüququna malikdir.</i>
Maddə 16 1. Heç bir uşaq onun şəxsi həyat, ailə həyatı, mənzilin in toxunulmazlığı və ya yazışma sirri hüququnun həyata keçirilməsinə özbaşınalıqla və ya qanunsuz sürətdə müdaxilə obyekt, yaxud onun şərəf və nüfuzuna qanunsuz qəsd edilmək obyekt, ola bilməz. 2. Uşaq belə müdaxilə və ya qəsdə qarşı qanunsuz müdafiə	Şəxsi həyat hüququnun müdafiə edilməsi <i>Uşaqlar onların şəxsi, ailə və ev həyatına, habelə yazışmasına müdaxilədən müdafiə, böhtan və iftiralardan müdafiə olunmaq hüququna malikdirlər.</i>

olunmaq hüququna malikdir.

Maddə 17

İştirakçı dövlətlər kütləvi informasiya vasitələrinin mühüm rol oynadığını qəbul edir və təmin edirlər ki, uşaq müxtəlif milli və ya beynəlxalq mənbələrdən informasiya və materiallar, xüsusən uşağın sosial, mənəvi və əxlaqi rifahına, habelə sağlam fiziki və psixi inkişafına köməyə yönəldilmiş informasiya və materialları ala bilsin. Bu məqsədlə iştirakçı dövlətlər:

- a) kütləvi informasiya vasitələrini uşaq üçün sosial və mədəni baxımdan faydalı olan və 29-cu maddənin ruhuna uyğun gələn informasiya və materialları yaymağa həvəsləndirirlər;
- b) müxtəlif mədəni, milli və beynəlxalq mənbələrdən alınan belə informasiya və materialların hazırlanması, mübadiləsi və yayılması sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığa həvəsləndirirlər;
- v) uşaq ədəbiyyatının buraxılmasını və yayılmasını həvəsləndirirlər;
- q) kütləvi informasiya vasitələrini azlıq təşkil edən xalqların hər hansı qrupuna və ya yerli əhaliyə mənsub olan uşağın dil ilə bağlı ehtiyajlarını xüsusi diqqət yetirməyə həvəsləndirirlər;
- ğ) 13-jü və 18-ci maddələrin müddəalarını nəzərə alaraq, uşağın rifahına zərər gətirən informasiya və materiallardan uşağın qorunmasının lazımı prinsiplərini hazırlamağa həvəsləndirirlər.

Maddə 18

1. İştirakçı dövlətlər uşağın tərbiyəsi və inkişafı üçün hər iki valideynin birlikdə və eyni dərəcədə məsuliyyət daşıdığına dair prinsipin tanınmasını təmin etməkdən ötrü mümkün olan bütün səyləri göstərirlər. Uşağın tərbiyəsi və inkişafı üçün əsas məsuliyyəti valideynlər və ya müvafiq hallarda qanuni qəyyumlar daşıyırlar. Uşağın ən yaxşı maraqları onların əsas qayğı obyektidir.
2. Bu Konvensiyada şərh olunmuş hüquqların həyata keçirilməsinə təminat verilməsi və kömək göstərilməsi məqsədilə iştirakçı dövlətlər valideynlərə və qanuni qəyyumlara uşaqların tərbiyəsi ilə bağlı öz vəzifələrini yerinə yetirməkdə onlara lazımı kömək edir və uşaq tərbiyə müəssisələri şəbəkəsinin inkişafını təmin edirlər.
3. İştirakçı dövlətlər bütün lazımi tədbirlər görürlər ki, valideynləri işləyən uşaqların onlara baxmaq üçün nəzərdə tutulan idarələrdən istifadə etmək hüququna malik olması təmin edilsin.

Maddə 19

1. İştirakçı dövlətlər uşağı valideynlər, qanuni qəyyumlar və ya uşağa qayğı göstərən hər hansı digər şəxs tərəfindən fiziki, yaxud psixoloji zorakılığın, təhqirin və ya istismarın, o cümlədən də seksual sui-istifadənin hər jür formalarından qorumaq məqsədilə bütün lazımi qanunverijilik, inzibati, sosial və maarifçilik tədbirlərini görürlər.
2. Lazım gələrsə, bu jür müdafiə tədbirlərinə uşağa və onun qayğısına qalan şəxslərə zəruri kömək göstərilməsi məqsədilə sosial proqramlar hazırlamaq üçün, habelə uşaqla yuxarıda sadalanmış kobud rəftar hallarının qarşısının alınmasının və aşkara çıxarılmasının digər formalarını həyata keçirmək, bu hallar barədə məlumat vermək. Ona baxmaq, onu təhqiqata göndərmək, uşağı müaliyə etmək və sonrakı tədbirləri görmək, habelə, lazım gələrsə, məhkəmə prosesinə başlamaq üçün səmərəli qaydalar daxildir.

Müvafiq informasiyadan istifadə etmək

Dövlət uşaqların müxtəlif mənbələrdən informasiya və materiallar almaq imkanı təmin etməli, uşağın sosial və mədəni inkişafına təkan verən materialların kütləvi informasiya vasitələri ilə yayılmasına rəvac verməli və uşaqların zərərli informasiyadan qorunması üçün tədbirlər görməlidir.

Valideynlərin məsuliyyəti

Valideynlər uşağın tərbiyəsi üçün əsas məsuliyyəti birlikdə daşıyırlar, dövlət isə onlara bu işdə həyanlıq göstərməlidir. Dövlət uşaqların tərbiyəsində valideynlərə lazımi kömək etməlidir.

Sui-istifadə və laqeyd rəftar hallarından müdafiə

Dövlət uşağı valideynlər tərəfindən və ya uşağa qayğı üçün məsuliyyət daşıyan digər şəxslər tərəfindən onunla hər hansı formada pis rəftardan qorumaq və sui-istifadə hallarının qarşısının alınması və zərərçəkənlərin müaliyə olunması üçün müvafiq sosial proqramlar hazırlamalıdır.

Ailədən məhrum olmuş uşağın müdafiəsi edilməsi

Dövlət ailə mühitindən məhrum olmuş uşağın müdafiəsini təmin

Maddə 20

1. Öz ailə mühitindən müvəqqəti və ya daimi mərhum olan, yaxud özünün ən yaxşı mənafeyi naminə belə mühitdə qala bilməyən uşaq dövlət tərəfindən xüsusi müdafiə edilmək və ona yardım göstərilmək hüququna malikdir.
2. İştirakçı dövlətlər öz milli qanunlarına uyğun olaraq belə uşağa baxılması üsulunun dəyişdirilməsini təmin edirlər.
3. Belə baxma üsulu uşağın şəriətə görə «kəfələt»ə, yəni tərbiyəyə verilməsindən, habelə övladlığa götürülməsindən, lazım gəldikdə isə, uşaqlara baxan müvafiq müəssisələrə qoyulmasından ibarət ola bilər. Uşağa baxılması üsulunun dəyişdirilməsi variantları müzakirə edilərkən uşağın tərbiyəsinin varisliyinin məqsədəuyğunluğu və onun etnik məşəyi, dini və mədəni mənsubiyyəti və ana dili lazımi dərəcədə nəzərə alınmalıdır.

Maddə 21

Övladlığa götürmə sistemini qəbul edən və yaxud bu sistemin həyata keçirilməsinə ijasə verən iştirakçı dövlətlər uşağın ən yaxşı maraqlarının ilk növbədə nəzərə alınmasını təmin edirlər və onlar:

- a) təmin edirlər ki, uşağın övladlığa götürülməsinə anjaq səlahiyyətli orqanlar ijasə versinlər. Bu orqanlar tətbiq edilən qanunla və qaydalara uyğun olaraq və işə aid bütün səhih məlumat əsasında müəyyən edirlər ki, uşağın valideynlər, qohumlar və qanuni qəyyumlar barəsində statusuna görə övladlığa götürmə mümkündür və əgər tələb olunursa, əlaqədar şəxslər lazım ola biləcək belə məsləhətləşmə əsasında övladlığa götürməyə öz dərk edilmiş razılığını versinlər;
- b) təsdiq edirlər ki, uşağın başqa bir ölkədə övladlığa götürülməsi ona baxmağın alternativ üsulu hesab oluna bilər, bir şərtlə ki, uşaq onun tərbiyə olunmasını və ya övladlığa götürülməsini təmin edə bilməyəcək ailəyə tərbiyə edilməyə, yaxud saxlanmağa verilə bilməsin və uşağın doğulduğu ölkədə ona münasib qaydada baxılmasının təmin edilməsi mümkün olmasın;
- v) təmin edirlər ki, uşaq başqa bir ölkədə övladlığa götürüldükdə ölkənin daxilində övladlığa götürülmə ilə əlaqədar tətbiq edilən eyni təminat və normalar tətbiq olunsun;
- q) bunu təmin etmək məqsədilə bütün lazımi tədbirləri görürlər ki, başqa ölkədə övladlığa götürmə təqbirində uşağın yerbəyer edilməsi bununla bağlı şəxslərin əsassız olaraq maliyyə məfəəti əldə etməsinə gətirib çıxarmasın;
- ğ) zəruri hallarda ikitərəfli və çoxtərəfli razılaşmalar, yaxud sazişlər bağlanması yolu ilə bu maddənin məqsədlərinə nail olmağa kömək edir və bunun əsasında təmin edirlər ki, uşağın başqa bir ölkədə yerbəyer edilməsi səlahiyyətli hakim dairələr və ya orqanlar tərəfindən həyata keçirilsin;

Maddə 22

1. İştirakçı dövlətlər qaçqın statusu almaq istəyən və ya tətbiq edilə bilən beynəlxalq, yaxud daxili hüquq və qaydalara müvafiq sürətdə qaçqın sayılan, valideynləri və ya hər hansı digər şəxs tərəfindən istər müşayiət edilən, istərsə də müşayiət edilməyən uşağı bu Konvensiyada və göstərilən dövlətlərin iştirakçısı olduğu insan hüquqlarına dair digər beynəlxalq sənədlərdə və ya humanitar sənədlərdə əksini tapmış hüquqlardan istifadə edilməsində lazımi müdafiə və humanitar yardımla təmin etmək üçün zəruri tədbirləri görürlər.
2. Bu məqsədlə iştirakçı dövlətlər belə uşağın müdafiəsi və ona kömək göstərilməsi hər hansı qaçqın uşağın öz valideynlərini

etməyə və ailə qayğısına alternativ qayğıni, yaxud belə hallarda uşağın onlara baxılan müvafiq tərbiyə müəssisəsindən yerləşdirilməsini təmin etməyə borjludur. Bu vəzifələri yerinə yetirilməsi üçün göstərilən səylər zamanı uşağın mədəni mənsubiyyəti hökmən nəzərə alınmalıdır.

Uşağın övladlığa götürülməsi

Uşağın övladlığa götürülməsinin qəbul edildiyi və yaxud ona ijasə verildiyi ölkələrdə övladlığa götürmə uşağın anjaq ən yaxşı mənafevləri naminə və səlahiyyətli orqanların ijasəsi ilə, habelə uşaq üçün təminatlar olduğu halda həyata keçirilə bilər.

Qaçqın uşaqlar

Qaçqın uşaqlar və ya qaçqın statusu almağa çalışan uşaqlar üçün xüsusi müdafiə təmin edilməlidir. Dövlət bu jür müdafiə və köməyi təmin edən səlahiyyəti təşkilatlarla əməkdaşlıq etməyə borjludur.

və ya digər ailə üzvlərini axtarıb tapması, öz ailəsinə qovuşmaqdan ötrü görəkli məlumat alması üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının və onunla əməkdaşlıq edən digər səlahiyyətli hökumətlərarası təşkilatların və ya qeyri-hökumət təşkilatlarını bütün səylərinə lazım bildikdə kömək edirlər. Valideynlər və ya digər ailə üzvləri tapıla bilmədikdə belə uşaq, eləcə də hansı səbəbdənsə öz ailə mühitindən daimi və ya müvəqqəti məhrum olmuş istənilən digər uşaq, bu Konvensiyada nəzərdə tutulduğu kimi, eyni qaydada müdafiə edilir.

Maddə 23

1. İştirakçı dövlətlər təsdiq edirlər ki, əqli və ya fiziki çatışmazlıq olan uşaq onun ləyaqətini təmin edək, onun özünə inamını artıran və jəmiyyətin həyatında fəal iştirakını asanlaşdıran şəraitdə dəyərli və ləyaqətli həyat sürməlidir.
2. İştirakçı dövlətlər əqli və ya fiziki çatışmazlığı olan uşağın ona xüsusi qayğı göstərilməsi hüququnu təsdiq edir və belə hüquqa malik olan uşağa və ona qayğı üçün məhsuliyət daşıyanlara mövjud imkanlar daxilində yardım göstərilməsini həvəsləndirir və təmin edirlər. Xahişlə mürəjət edilmiş bu yardım uşağın vəziyyətinə və onun valideynlərini, yaxud uşağa qayğını təmin edən digər şəxslərin vəziyyətinə müvafiq olmalıdır.
3. Əqli və ya fiziki çatışmazlığı olan uşağın xüsusi ehtiyajları olduğu təsdiq edildikdə bu maddənin 2-ji bəndinə müvafiq sürətdə ona imkan daxilində pulsuz yardım verilir və bu zaman valideynlərin, yaxud uşağa qayğını təmin edən digər şəxslərin maliyyə ehtiyatları nəzərə alınır. Bundan məqsəd əqli və ya fiziki çatışmazlığı olan uşağın təhsil, peşə hazırlığı, tibbi xidmət, sağlamlığın bərpası, əmək fəaliyyətinə hazırlıq sahəsində xidmətlərindən səmərəli istifadə etməsini və istirahət vasitələrindən bəhrələnməsini elə təmin etməkdir ki, bunlar uşağın sosial həyata imkan daxilində daha geniş jəlb edilməsinə və uşağın mədəni və mənəvi inkişafı da daxil olmaqla şəxsiyyətinin rüxtələşməsinə nail olmağa gətirib çıxarsın.
4. İştirakçı dövlətlər profilaktiki səhiyyə və əqli, fiziki çatışmazlıq olan uşaqların tibbi, psixoloji və funksional müalicəvi sahəsində müvafiq məlumat mübadiləsinə, o cümlədən də sağlamlığın bərpası metodların, ümumtəhsil və peşə hazırlığı barədə məlumatın yayılmasına, habelə bu məlumatdan istifadə olmasına beynəlxalq əməkdaşlıq ruhunda kömək edirlər ki, iştirakçı dövlətlərə bu sahədə öz imkanları yaxşılaşdırmağa, biliklərini zənginləşdirməyə və öz təjribəsini artırmağa şərait yaratsınlar. Bunula əlaqədə olaraq inkişaf etməkdə olan ölkələrin tələbatına xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Maddə 24

1. İştirakçı dövlətlər uşağın ən təkmil səhiyyə sistemi xidmətlərindən və xəstəliklərin müalicəsi və sağlamlığın bərpası vasitələrindən istifadə etmək hüququ olduğunu təsdiq edirlər. İştirakçı dövlətlər təmin etməyə çalışırlar ki, heç bir uşaq səhiyyə sisteminin belə xidmətlərindən istifadə üçün öz hüququndan məhrum olmasın.
2. İştirakçı dövlətlər həmin hüququn tamamilə həyata keçirilməsinə çalışır və lazımi tədbirlər görürlər ki:
 - a) körpələr və uşaqlar arasında ölüm hallarının səviyyəsi aşağı düşsün;
 - b) ilkin tibbi-sanitar yardımının inkişafına birinci növbədə diqqət yetirmək şərti ilə bütün uşaqlara lazımi tibbi yardım göstərilməsi

Əlil uşaqlar

Əlil uşaq onun maksimum müstəqilliyi və sosial inteqrasiyasını təmin edən şəraitdə onun tam dəyərli və layiqli həyat sürməsinə kömək etmək üçün xüsusi qayğı, təhsil və hazırlıq hüququna malikdir.

Sağlamlıq və səhiyyə

Uşaq ən yüksək standartlara müvafiq olan tibbi yardım hüququna malikdir; elə yardım ki, real sürətdə həyata keçirilə bilər. Dövlətlər ilk tibbi-sanitar yardımın göstərilməsinə, xəstəliklərin profilaktikasına, sanitariya təbliğatına və uşaqlar arasında ölüm hallarının azalmasına xüsusi diqqət yetirilməlidirlər. Onlar bu sahədə beynəlxalq əməkdaşlığı həvəsləndirməli və hər şey etməlidirlər ki, heç bir uşaq səmərəli səhiyyə xidmətlərindən bəhrələnmək imkanından məhrum olmasın.

və onların sağlamlığının mühafizəsi təmin edilsin; v) xəstəliklərə və doyunja yeməməyə qarşı mübarizə aparılsın, o jümlədən ilkin tibbi-sanitar yardımı çərçivəsində, digər vasitələrlə yanaşı, asanlıqla əldə olunan texnologiyasının tətbiq edilməsi kifayət qədər qidalı ərzaq və təmiz içməli su verilməsi yolu ilə, ətraf mühitin çirklənməsi təhlükəsini və riskini nəzərə alaraq mübarizə aparılsın; q) analara doğumdan əvvəl və sonrakı dövrlərdə səhətin mühafizəsi sahəsində lazımi xidmət göstərsin; ğ) uşaqların sağlamlığı və yedizdirilməsi əmizdirməni üstünlükləri, gigiyena, uşağın yaşadığı mühitin sanitariyası və bədbəxt xadisələrin qarşısının alınması barədə jəmiyyətin bütün təbəqələrinə, xüsusən valideynlərə və uşaqlara məlumat verilməsi, habelə onların təhsil alması və belə biliklərdən istifadə etməkdə onlara kömək göstərilməsi təmin edilsin; d) profilaktiki tibbi yardım və ailənin böyüklüyünün planlaşdırılması sahəsində maarifçilik işi və xidmətlər inkişaf etdirilsin. 3. İştirakçı dövlətlər uşaqların sağlamlığına mənfi təsir göstərən ənənəvi praktikanın ləğv edilməsi məqsədilə hər jür səmərəli və lazımi tədbirləri görürlər. 4. İştirakçı dövlətlər bu maddədə təsdiq olunan hüququn tamamilə həyata keçirilməsinə tədriən nail olmaq məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlığı həvəsləndirməyi və inkişaf etdirməyi öhdələrinə götürürlər. Maddə 25 İştirakçı dövlətlər uşağa baxılması, onun müdafiəsi və ya fiziki yaxud psixi müalicəsi məqsədilə səlahiyyətli orqanlar tərəfindən qeyyumluğa verilmiş uşağın keçdiyi müalicənin və onun haqqında belə qeyyumluqla bağlı bütün digər şəraitin vaxtaşırı qiymətləndirilməsi barədə uşağın hüququnu təsdiq edirlər. Maddə 26 1. İştirakçı dövlətlər hər bir uşağı sosial sığorta da daxil olmaqla sosial təminat imtiyazlarından istifadə etmək hüququnu tanıyır və öz milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq bu hüququn tamamilə həyata keçirilməsinə nail olmaq üçün lazımi tədbirləri görürlər. 2. Lazım olduqca bu imtiyazlar mövjud ehtiyatlar və uşağın imkanları və onun saxlanması üçün məsuliyyət daşıyan şəxslərin imkanları, habelə uşaq tərəfindən və ya onun adından nemətlər alınması ilə bağlı istənilən mülahizələr nəzərə alınaraq verilir. Maddə 27 1. İştirakçı dövlətlər hər bir uşağın fiziki, əqli, mənəvi, əxlaqi və sosial inkişafı üçün lazım olan həyat səviyyəsinə malik olmaq hüququnu təsdiq edirlər. 2. Valideyn(lər) və ya uşağı tərbiyə edən digər şəxslər uşağın inkişafı üçün lazım olan həyat şəraitini öz bəjarıqları və maliyyə imkanları daxilində təmin etməyə görə əsas məsuliyyəti daşıyırlar. 3. İştirakçı dövlətlər valideynlərə və uşaqları tərbiyə edən digər şəxslərə həmin hüququn həyata keçirilməsində kömək göstərilməsi üçün öz milli şəraitinə müvafiq sürətdə və öz imkanların daxilində lazımi tədbirləri görür və lazım gələrsə, maddi yardım göstərir və xüsusən ərzaqla, paltarla və mənzillə təmin edilməyə dair prqramları dəstəkləyirlər. 4. İştirakçılar dövlətlər validynlər və ya uşaq üçün maliyyə məsuliyyəti daşıyan digər şəxslər tərəfindən istər iştirakçı	Qəyyumluğun vaxt aşırı yoxlanılması <i>Baxılmaq, müdafiə və ya müalicə edilmək məqsədiylə dövlət tərəfindən qəyyumluğa verilmiş uşaq qəyyumluğun müntəzəm surətdə yoxlanılması hüququna malikdir.</i> Sosial təminat <i>Uşaq sosial təminat imtiyazlarından, o jümlədən də sosial sığortadan istifadə etmək hüququna malikdir.</i> Həyat səviyyəsi <i>Hər bir uşaq özünün fiziki, əqli, mənəvi, əxlaqi və sosial inkişafı üçün lazımi həyat səviyyəsi hüququna malikdir. Lazımi həyat səviyyəsinin təmin edilməsi üçün əsas məsuliyyəti valideynlər daşıyırlar. dÖvlətin vəzifəsi bu məsuliyyətin həyata keçirilməsi üçün müvafiq şərait yaratmaqdan ibarətdir. Döalətin vəzifələrinə valideynlərə və onların uşaqlarına maddi yardım göstərilməsi də daxil ola bilər.</i> Təhsil
---	--

dövlətin daxilində, istərsə də xaricdə uşağın saxlanması bərpə olunmasını təmin etmək sahəsində bütün lazımi tədbirləri görürlər. Məsələn, əgər uşaq üçün maliyyə məsuliyyəti daşıyan şəxs və uşaq müxtəlif dövlətlərdən yaşayırlarsa, iştirakçı dövlətlər beynəlxalq sazişlərə qoşulmağa və ya belə sazişlər bağlanmasına, habelə digər müvafiq razılaşmalar əldə olunmasına kömək edirlər.

Maddə 28

1. İştirakçı dövlətlər uşağın təhsil almaq hüququnu tanıyır və bərabər imkanlar əsasında bu hüququn həyata keçirilməsinə tədrijən nail olmaq məqsədilə olar:
 - a) pulsuz və ijbəri ibtidai təhsil sistemi tətbiq edirlər;
 - b) istər ümumi orta təhsilin, istərsə də orta peşə təhsilinin müxtəlif formalarının inkişaf etdirilməsinin həvəsləndirir, bu təhsilin bütün uşaqlar üçün mümkün olmasını təmin edir və pulsuz təhsil sisteminin tətbiq olunması və lazım gələrsə maliyyə yardımı göstərilməsi kimi zəruri tədbirlər görürlər;
 - v) bütün lazımi vasitələrin köməyi ilə hər kəsin bəjarığı əsasında hamı üçün ali təhsilin mümkün olmasını təmin edirlər;
 - q) təhsil və peşə hazırlığı sahəsində məlumat və materialların bütün uşaqların əldə etməsi imkanını təmin edirlər;
 - ğ) məktəbdə müntəzəm davamiyyətə kömək göstərilməsi və məktəbi tərk edən şagirdlərin sayının azalması sahəsində tədbirlər görürlər;
2. İştirakçı dövlətlər məktəb intizamının uşağın insan ləyaqətinə hörməti əks etdirən metodların köməyi ilə və by Konvensiyaya müvafiq sürətdə təşkil olunmasını təmin etmək üçün bütün lazımi tədbirləri görürlər.
3. İştirakçı dövlətlər bütün dünyada jəhalətin və savadsızlığın ləğvinə kömək göstərilməsi və elmi-texniki biliklərə və təlimin müasir metodlarına yiyələnməyin asanlaşdırılması məqsədilə təhsilə aid məsələlərdə beynəlxalq əməkdaşlığı həvəsləndirir və inkişaf etdirirlər. Bununla əlaqədar olaraq inkişaf etməkdə olan ölkələrin tələbatına xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Maddə 29

1. İştirakçı dövlətlər razılaşsınlar ki, uşağın təhsili aşağıdakı məqsədlərə yönəldilməlidir:
 - a) uşağın şəxsiyyətinin, istedadının, əqli və fiziki bəjarığının ən tam həjmdə inkişaf etdirilməsinə;
 - b) insan hüquqlarına və əsas azadlıqlara, habelə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsində bəyan edilmiş prinsiplərə hörmət tərbiyə olunmasına;
 - v) uşağın valideynlərinə, onun mədəni özgünlüyünə, dilinə və dəyərlərinə, uşağın yaşadığı ölkənin və onun əslən olduğu ölkənin milli dəyərlərinə, onun öz sivilizayalarından fərqlənən sivilizasiyalara hörmət tərbiyə edilməsinə;
 - q) uşağın azad jəmiyyətdə anlaşıma, sülh, dözümlük, kişilərlə qadınların hüquq bərabərliyi və bütün xalqlar, etnik, milli və dini qruplar arasında, habelə yerli əhali sırasındı olan şəxslər arasında dostluq ruhunda şüurlu həyata hazırlanmasına;
 - ğ) ətraf mühitə hörmət tərbiyə edilməsinə.
2. Bu maddənin və ya 28-ji maddənin heç bir hissəsi ayrı –ayrı şəxslərin və orqanların təhsil müəssisələri yaratmaq və onlara rəhbərlik etmək azadlığının məhdudlaşdırılması yozulmur , bir şərtlə ki, bu maddənin 1-ji bəndində şərh olunmuş prinsiplərə daim əməl edilsin və belə təhsil müəssisələrində verilən dövlət tərəfindən qoyula bilən minimal normalara uyğun gəlməsi barədə tələblər yerinə yetirilsin.

Uşaq təhsil hüququna malikdir, buna görə də dövlətin vəzifəsi pulsuz və ijbəri ibtidai təhsili təmin etməkdən, hər bir uşağın ala biləcəyi orta təhsil verilməsini həvəsləndirməkdən, bilik əsasında hamının ali təhsil almaq imkanını təmin etməkdən ibarətdir. Məktəb intizamına uşağın hüquqlarının nəzərə alınması və onun ləyaqətinə hörmət bəslənməsi şərti ilə təmin olunmalıdır. Dövlət bu hüququn həyata keçirilməsi məqsədi ilə beynəlxalq əməkdaşlıq etməlidir.

Təhsilin məqsədləri

Təhsil şəxsiyyətin, əqli və fiziki qabiliyyətin maksimum inkişaf etdirilməsinə yönəldilməlidir. Təhsil uşağı azad jəmiyyətdə fəal yaşlı şəxs həyatına hazırlanmalı öz valideynlərinə, mədəni özgünlüyə, dilə və dəyərlərə, başqalarının mədəni ənənələrinə və dəyərlərinə hörmət tərbiyə etməlidir.

Azlıqlara və yerli əhaliyə mənsub olan uşaqlar

Azlıqlara və yerli əhaliyə mənsub olan uşaqlar öz mədəniyyətindən, ana dilindən istifadə etmək və öz dininə etiqad bəsləmək hüququna malikdirlər.

Maddə 30

Etnik, dini baxımdan və dil baxımından azlıqların və ya yerli əhali sırasından olan şəxslərin yaşadıkları dövlətlərdə belə azlıqlara və ya yerli əhaliyə mənsub olan uşaq öz qrupunun digər üzvləri ilə birlikdə öz mədəniyyətindən bəhrələnmək, öz dininə etiqad bəsləmək və onun ayinlərini yerinə yetirmək, habelə ana dilindən istifadə etmək hüququndan məhrum oluna bilməz.

Maddə 31

1. İştirakçı dövlətlər uşağı istirahət etmək və asudə vaxta malik olmaq hüququnu, onun yaşına uyğun qələn oyunlarda və əyləncəli tədbirlərdə iştirak etmək və sərbəst surətdə mədəni həyatda iştirak etmək və injəsənətlə məşğul olmaq hüququnu tanıyırlar.
2. İştirakçı dövlətlər uşağın mədəni həyatda və yaradıcılıq həyatında hərtərəfli iştirak etmək hüququna hörmət bəsləyir və bu hüququ təşviq edir. Mədəni fəaliyyət və yaradıcılıq fəaliyyəti, asudə vaxt və istirahət üçün müvafiq və bərabər imkanlar verilməsinə kömək göstərir.

Maddə32

1. İştirakçı dövlətlər uşağın iqtisadi istismardan və onun sağlamlığı üçün təhlükə törədən və ya təhsil almasında əngələ çevrilə biləcək, yaxud onun sağlamlığına və fiziki, əqli, mənəvi, əxlaqi və sosial inkişafına ziyan vura biləcək hər hansı işin yerinə yetirilməsinə müdafiə edilmək hüququnu tanıyırlar.
2. İştirakçı dövlətlər bu maddəni həyata keçirilməsini təmin etmək üçün qanunverijilik tədbirləri, inzibati və sosial tədbirlər, habelə təhsil sahəsində tədbirlər görürlər. Bu məqsədlə digər beynəlxalq sənədlərin müvafiq müddəalarını rəhbər tutaraq iştirakçı dövlətlər:
 - a) işə qəbul üçün minimal yaş həddi və ya minimal yaş hədləri müəyyən edirlər;
 - b) iş gününün uzunluğu və əmək şəraiti haqqında lazımi tələblər müəyyən edirlər;
 - v) bu maddənin səmərəli surətdə həyata keçirilməsini təmin etmək üçün müvafiq jəza növləri və ya digər sanksiyalar nəzərdə tuturlar.

Maddə 33

İştirakçı dövlətlər müvafiq beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulduğu kimi uşaqları narkotik vasitələrdə və psixotropik maddələrdən qanunsuz istifadə etməkdən qorumaq və belə maddələrin qanuna zidd olaraq istehsalında və satılmasında uşaqlardan istifadə edilməsinə yol vermək üçün bütün lazımi tədbirləri, o cümlədən də qanunverijilik tədbirləri, inzibati və sosial tədbirlər, habelə təhsil sahəsində tədbirlər görürlər.

Maddə 34

İştirakçı dövlətlər uşağı seksual istismarın və seksual səhətdən pis yola salınmağın bütün formalarından qorunmağı öhdələrinə götürürlər. Bu məqsədlə iştirakçı dövlətlər aşağıdakı halların qarşısını almaq üçün milli, ikitərəfli və çoxtərəfli səviyyələrdə bütün lazımi tədbirləri görürlər:

- a) uşağı hər jür qanunsuz seksual fəaliyyətə çəkmək və ya məjburl etmək;
- b) istssmar məqsədilə uşaqlardan fahişəlikdə və ya digər qanunsuz seksual praktikada istifadə etmək;
- v) istismar məqsədilə uşaqlardan pornoqrafiyada və pornoqrafik materiallarda istifadə etmək.

Maddə 35

İştirakçı dövlətlər uşaqların istənilən məqsədlərlə və istənilən formada oğurlanmasının, uşaq alveri edilməsinin və ya onların qaçaqmalçılıqla məşğul olmasının qarşısını almaq üçün milli,

ikiterəfli və çoxtərəfli səviyyələrdə bütün lazımi tədbirləri görürlər.

Maddə 36

İştirakçı dövlətlər uşağı onun rifahının istənilən jəhətinə ziyan vuran istismarın digər bütün formalarından müdafiə edirlər.

Maddə 37

İştirakçı dövlətlər təmin edirlər ki:

- a) heç bir uşaq işgənjələrə və ya rəftarın, yaxud jəzanın digər amansız, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan növlərinə məruz qalmasın. 18 yaşına çatmamış şəxslər tərəfindən törədilmiş jinayətlərə görə nə ölüm jəzası, nə də azad edilmək imkanı nəzərdə tutulmayan ömürlük həbs jəzası kəsilmir;
- b) heç bir uşaq qanunsuz olaraq və ya özbaşınalıqla azadlıqdan məhrum edilməsin. Uşağın həbsə alınması, tutulması və ya həbs jəzası çəkməsi qanuna uyğun olaraq həyata keçirilir və bunlarda son tədbir kimi və mümkün olan daha qısa müddət ərzində və müvafiq qayğada istifadə edilir;
- v) azadlıqdan məhrum olunmuş hər bir uşaqla humanist və rəftar edilsin və onun şəxsiyyətinin ayrılmaz hissəsi kimi ləyaqətinə hörmət bəslənsin, onunla bir yaşda olan şəxslərin tələbatı nəzərə alınsın. Məsələn, azadlıqdan məhrum edilmiş hər bir uşaq məhbəsdə yaşlılardan ayrı saxlanılmalı (əgər hesab edilsə ki, bunu uşağın ən yaxşı mənaifələri naminə etmək gerek deyildir) və xüsusi hallar istisna olmaqla, öz ailəsilə yazışmaq və görüşmək yolu ilə əlaqə saxlamaq hüququna malik olmalıdır.
- q) azadlıqdan məhrum edilmiş hər bir uşaq ləngidilmədən hüquqi və digər müvafiq yardım almaq hüququna, habelə onun azadlıqdan məhrum olunmasının qanuniliyini məhkəmə və ya digər səlahiyyətli, müstəqil və qərarlız orqan qarşısında sübuta yetirmək hüququna və istənilən belə prosessual tədbir barəsində onların tərəfindən təxirə salınmadan qərarlar çıxarılması hüququna malik olsun.

Maddə 38

- 1.İştirakçı dövlətlər silahlı münaqişələr zamanı onların barəsində tətbiq edilə biləcək və uşaqlara aid olan beynəlxalq humanitar hüquq normalarına hörmət bəsləməyi və onlara əməl olunmasını təmin etməyi öhdələrinə götürürlər.
- 2.İştirakçı dövlətlər bunu təmin etmək üçün bütün tədbirləri görürlər ki, 15 yaşına çatmayan şəxslər hərbi əməliyyatlarda birbaşa iştirak etməsinlər.
- 3.İştirakçı dövlətlər 15 yaşına çatmayan hər hansı şəxsi öz silahlı qüvvələrində hərbi xidmətə çağırmaqdan imtina edirlər.İştirakçı dövlətlər 15 yaşına çatan, lakin 18 yaşlı hələ tamam olmayan şəxslərin orduya jəlb edilməsi zamanı üstünlüyü daha yaşlı şəxslərə verməyə çalışırlar.
- 4.Silahlı münaqişələr zamanı mülki əhəlinin müdafiəsi ilə bağlı beynəlxalq qumanitar hüquq üzrə öz öhdəliklərinə uyğun olaraq iştirakçı dövlətlər silahlı münaqişəyə məruz qalmış uşaqların müdafiəsinin və onlara baxılmasının təmin edilməsi üçün mümkün olan bütün tədbirləri görürlər.

Maddə 39

İştirakçı dövlətlər hər hansı növ etinasızlığın, istismarın və ya suiistifadənin, işgənjələrin, yaxud hər hansı digər sərt, rəhmsiz və ya ləyaqəti alçaldan rəftarın, yaxud silahlı münaqişələrin qurbanı olmuş uşağın fiziki və psixoloji səhətdən bərpasına və sosial

reintegrasiyasına kömək etmək üçün bütün lazımi tədbirləri görürlər.

Maddə 40

1. İştirakçı dövlətlər jinayət qanunverijiliyini pozmuş hesab edilən, bu qanunverijiliyin pozulmasında təqsirləndirilən və ya müqəssir sayılan hər bir uşağın onunla elə bir rəftar hüququnu tanıyırlar ki, belə rəftar uşaqda ləyaqət və mənlilik hissələrinin inkişafına kömək edir, uşaqda insan hüquqlarına və başqalarının əsas azadlıqlarına hörməti möhkəmləndirir və bu zaman uşağın yaşı və onun reintegrasiyasına və cəmiyyətdə faydalı rolunu yerinə yetirməsinə kömək göstərilməsi arzusu nəzərə alınır.

3. İştirakçı dövlətlər bu məqsədlə və beynəlxaldq sənədlərin müvafiq müddəalarını nəzərə alaraq təmin edirlər ki:

a) jinayət qanunverijiliyinin pozulduğu zaman milli və ya beynəlxalq hüquqla qadağan olunmayan hərəkətlərə və fəaliyyətsizliyə görə heç bir uşaq jinayət qanunverijiliyini pozmuş hesab edilməsin, onun pozulmasında təqsirləndirilməsin və müqəssir bilinməsin;

b) jinayət qanunverijiliyini pozmuş hesab edilən və ya onu pozmaqda təqsirləndirilən hər bir uşaq ən azı aşağıdakı təminatlara malik olsun:

- I) onun təqsiri qanuna uyğun olaraq sübuta yetirilməyincə təqsirsizlik prezumpsiyası;
- II) ona qarşı irəli sürülən ittihamlar barədə ona dərhal və bilavsiyə, zəruri hallarda isə, onun valideynləri və ya qanuni qəyyumları vasitəsilə məlumat verilməsini və öz müdafiyyəsinə hazırlaşarkən və bunu həyata keçirərkən hüquqi yardım və digər lazımi yardım göstərilməsi;
- III) qanuna uyğun olaraq vəkilin və ya digər müvafiq şəxsin iştirakı ilə məsələyə ədalətlə baxılarkən səlahiyyəti, müstəqil və qərəzsiz orqan, yaxud məhkəmə orqanı uşağın yaşı və ya onun valideynlərinin, yaxud qanuni qəyyumlarının vəziyyəti nəzərə alınaraq həmin məsələ barəsində təxirə salınmadan qərar çıxarsınlar, əgər bu, uşağın ən yaxşı maraqlarına zidd deyildirsə;
- IV) şahid ifadələri verməyə və ya təqsiri boynuna almağa məcbur edilməkdən azad olmaq; ittiham şahidlərinin verdiyi ifadələrin ya müstəqil surətdə ya da digər şəxslərin köməyiylə öyrənilməsi və müdafiyyə şahidlərinin bərabər hüquqla iştirakının və onların ifadələrlə tanış olmasının təmin edilməsi;
- V) əgər hesab edilsə ki, uşaq jinayət qanunverijiliyini pozmuşdur, onda qanuna uyğun olaraq müvafiq qərara və bununla əlaqədar görülmüş hər hansı tədbirlərə səlahiyyəti, müstəqil və qərəzsiz yuxarı orqan, yaxud məhkəmə orqanı tərəfindən təkrar baxılması;
- VI) əgər uşaq istifadə olunan dili başa düşmürsə və ya bu dildə danışa bilmirsə, tərcüməçinin pulsuz köməyi;
- VII) məsələyə baxılmasının bütün mərhələlərində uşağın şəxsi həyatına tam hörmət edilməsi.

3. İştirakçı dövlətlər jinayət qanunverijiliyini pozmuş hesab edilən,

onu pozmaqda təqsirləndirilənvə ya müqəsir bilinən uşaqlara bilavasitə aid olan və qaydalar qəbul olunmasına, orqan və müəssisələr yaradılmasına kömək göstərməyə çalışırlar, o cümlədən:

a) elə minimal yaş həddi müəyyən edirlər ki, bu həddən aşağı yaşda olan uşaqlar jinayət qanunverijiliyini pozmağa qadir hesab olunmur;

b) zəruri və arzu olunan hallarda, insan hüquqlarını və hüquqi təminatları təməmilə gözləmək şərtilə, məhkəmə təhqiqatından istifadə etmədən belə uşaqlara rəftar üçün tədbirlər görürlər.

4. Uşağa baxılması, qəyyumluq və nəzarət haqqında əsasnamə, məsləhət xidmətləri göstərilməsi, sınaq və peşə müddəti təyin edilməsi, tərbiyə verilməsi, təlim və peşə hazırlığı proqramları və tərbiyə müəssisələrində uşağa baxılmasını əvəz edən digər formalarda qayğı göstərilməsi kimi müxtəlif tədbirlərin olması zəruridir. Bundan məqsəd uşaqla elə rəftar təmin etməkdir ki, bu rəftar üsulu onun rifahına, habelə onun vəziyyətinə və jinayətin xarakterinə uyğun olsun.

Maddə 41

Bu konvensiya heç də uşağın hüquqlarının həyata keçirilməsinə daha çox kömək edən müddəaların və aşağıdakı sənədlərdə ola bilən müddəalara xələl gətirmir:

a) iştirakçı dövlətin qanununda; yaxud

b) həmin dövlət barəsində qüvvədə olan beynəlxalq hüquq normalarında.

II HİSSƏ

Maddə 42

İştirakçı dövlətlər lazımi və təsirli vasitələrdən istifadə edərək, Konvensiyanın prinsipləri və müddəaları barədə istər yaşlılara, istərsə də uşaqlara geniş məlumat verməyi öhdələrinə götürürlər.

Maddə 43

1. Bu Konvensiyaya müvafiq surətdə qəbul edilmiş öhdəliklərin yerinə yetirilməsində iştirakçı dövlətlər tərəfindən təldə olunmuş tərəqqini nəzərdən keçirmək məqsədilə Uşaq Hüquqları Komitəsi təsis edilir. Komitə aşağıdakı funksiyaları yerinə yetirir.

2. Komitə yüksək mənəvi keyfiyyətləri olan və bu Konvensiyanın əhatə etdiyi sahədə səriştəliyi ilə tanınmış on ekspertdən ibarət olur. Komitənin üzvləri iştirakçı dövlətlər tərəfindən öz vətəndaşları sırasında seçilir və öz adlarından çıxış edirlər, həm də ədalətli joğrafi bölgüyə, habelə əsas hüquqi sistemlərə diqqət yetirilir.

3. Komitənin üzvləri siyahıya salınmış şəxslər sırasında gizli səsvermə yolu ilə seçilir. Həmin şəxslər iştirakçı dövlətlər tərəfindən irəli sürülür. Hər bir iştirakçı dövlət öz vətəndaşları sırasında bir nəfər irəli sürə bilər.

4. Komitəyə ilk seçkilər bu Konvensiya qüvvəyə mindiyi gündən altı ay gec olmayaraq, sonralar isə iki ildə bir dəfə keçirilir. Hər

halda hər seçkilər gününə dörd ay qalmış Birləşmiş Millətlər təşkilatının Vaş katibi iştirakçı dövlətlərə məktubla mürəgiyə edərək, onlara iki ay ərzində öz namizədlərini təqdim etmək təklifi irəli sürür. Sonra Baş katib bu yolla irəli sürülmüş bütün şəxslərin siyahısını əlifba sırası ilə tərtib edir, siyahıda həmin şəxsləri irəli sürmüş iştirakçı dövlətləri göstərir və siyahını bu Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlərə təqdim edir.

5. Seçkilər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının idarələrində Baş katib tərəfindən çağırılan iştirakçı dövlətlərin müşavirələrində keçirilir. İştirakçı dövlətlərin üçdə iki hissəsinin yetərsay təşkil etdiyi müşavirələrdə o namizədlər Komitənin tərkibinə seçilmiş sayılırlar ki, onlar səsvermədə olmuş və iştirak etmiş iştirakçı dövlətlərin nümayəndələrinin səslerinin daha çoxunu və mütləq qazanmış olsunlar.
6. Komitənin üzvləri dördillik müddətə seçilirlər. Onlar namizədlikləri təkrar irəli sürüldükdə yenidən seçilmək hüququna malikdirlər. İlk seçkilərdə seçilən beş nəfər üzvün səlahiyyət müddəti iki illik dövrün sonunda bitir; ilk seçkilərdən sonra dərhal bu beş nəfər üzvün adları müşavirə sədrinin atdığı püşklə müəyyənləşdirilir.
7. Komitənin hər hansı üzvü öldükdə və ya istefa verdikdə, yaxud o, Komitənin üzvü vəzifələrini hər hansı başqa səbəbə görə daha yerinə yetirə bilmədikdə, onda Komitənin həmin üzvünv irəli sürmüş olan iştirakçı dövlət öz vətəndaşları sırasında qalan müddətə digər ekspert təyinq edir, bir şərtlə ki, həmin ekspert Komitə tərəfindən bəyənilsin.
8. Komitə öz iş üsulu qaydalarını müəyyən edir.
9. Komitə öz vəzifəli şəxslərini iki il müddətinə seçir.
10. Komitənin sessiyaları, bir qayda olaraq, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Mərkəzi idarələrində, yaxud Komitə tərəfindən müəyyənləşdirilmiş hər hansı digər münasib yerdə keçirilir. Komitə öz sessiyalarını, bir qayda olaraq, hər il keçirir. komitənin sessiyasının davam etməsi müddəti bu Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlərin müşavirəsində müəyyənləşdirilir və lazım gələrsə ona yenidən baxılır, bir şərtlə ki, müəyyən edilmiş müddət Baş Məjlis tərəfindən bəyənilsin.
11. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının katibi Komitənin öz funksiyalarını bu Konvensiyaya müvafiq sürətdə səmərəli həyata keçirməsi üçün lazımi işçilər heyəti və maddi vəsait ayırır.
12. Bu Konvensiyaya müvafiq surətdə təsis edilmiş Komitənin üzvləri Baş Məjlisin qoyduğu qaydada və şərtlərlə təstiq olunan məbləqədə haqq alırlar.

Maddə 44

1. İştirakçı dövlətlər Konvensiyada tanınmış hüquqların təsbit olunması sahəsində onların gördükləri tədbirlər haqqında və bu hüquqların həyata keçirilməsində əldə edilmiş tərəqqi haqqında Komitəyə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibi vasitəsilə məruzələr təqdim etməyi öhdələrinə

götürürlər:

- a) Konvensiya müvafiq iştirakçı dövlət üçün qüvvəyə mindikdən sonra iki il ərzində;
 - b) sonralar hər beş ildən bir.
2. Həmin maddəyə müvafiq surətdə təqdim olunan məruzələrdə bu Konvensiya üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsi dərəcəsinə təsir edən amillər və çətinliklər göstərir, əgər onlar varsa. Həmin ölkədə Konvensiyanın əhəmiyyətinin tamamilə başa düşüldüyündən Komitənin xəbərdar olması üçün məruzələrdə kifayət qədər məlumat da olur.
 3. Komitəyə hərtərəfli ilkin məruzə təqdim etmiş olan iştirakçı dövlətə ehtiyaj yoxdur ki, bundan əvvəl şərh edilmiş əsas məlumatı bu maddənin 16 bəndinə müvafiq surətdə təqdim olunan sonrakı sənədlərdə təkrarlansın.
 4. Komitə iştirakçı dövlətlərdən bu Konvensiyanın həyata keçirilməsinə aid əlavə məlumat istəyə bilər.
 5. Komitənin fəaliyyəti haqqında məruzələr İqtisadi və Sosial Şura vasitəsilə iki ildə bir dəfə Baş Məjlisə təqdim olunur.
 6. İştirakçı dövlətlər öz məruzələrini öz ölkələrində geniş aşkarlığını təmin edirlər.

Maddə 45

Konvensiyanın səmərəli surətdə həyata keçirilməsinə kömək göstərmək və bu Konvensiyanın əhatə etdiyi sahədə beynəlxalq əməkdaşlığı həvəsləndirmək məqsədilə:

a) Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ixtisaslaşdırmış idarələrinin, Uşaq Fondunun və digər orqanlarının ixtiyarı var ki, bu Konvensiyanın onların səlahiyyətləri dairəsinə daxil olan müdələrinin həyata keçirilməsi məsələlərinə bəxılarkən nümayəndə ilə təmsil edilsinlər. Komitə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ixtisaslaşdırılmış idarələrinə, Uşaq Fonduna və digər mötəbər orqanlarına məqsədəuyğun saydığı halda təklif edə bilər ki, onların müvafiq səlahiyyətləri dairəsinə daxil olan sahələrdən Konvensiyanın həyata keçirilməsi barədə ekspertlərin rəyini təqdim etsinlər. Komitə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ixtisaslaşdırılmış idarələrinə, Uşaq Fonduna və digər orqanlarına təklif edə bilər ki, onların fəaliyyət dairəsinə daxil olan sahələrdə Konvensiyanın həyata keçirilməsi haqqında məruzələr təqdim etsinlər;

b) İştirakçı dövlətlərin texniki məsləhət və ya yardım barədə xahiş olan, yaxud buna tələbat duyulduğunu göstərən hər hansı məruzələrini, habelə xahiş və ya göstərişlərlə əlaqədar Komitənin irad və təklifləri varsa, bunları Komitə məqsədə uyğun sayarsa Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ixtisaslaşdırılmış idarələrinə, Uşaq Fonduna və digər mötəbər orqanlarına göndərir.

v) Komitə Baş Məjlisə tövsiyə edə bilər ki, uşaq hüquqlarına aid ayrı-ayrı məsələlər barədə Baş Məjlisin adından aparılmasını Baş katibə təklif etsin.

q) Komitə bu Konvensiyanın 44-jü və 45-jı maddələrinə müvafiq surətdə alınmış məlumata əsaslanan ümumi xarakterli təklifə tövsiyələr irəli sürə bilər. Ümumi xarakterli belə təklif və tövsiyələr marağı olan hər hansı iştirakçı dövlətə göndərilir və əgər iştirakçı dövlətlərin iradları varsa, bunlarla birlikdə Baş Məjlisə məlumat verilir.

III HİSSƏ

Maddə 46

Bu Konvensiya onun bütün dövlətlər tərəfindən imzalanması üçün açıqdır.

Maddə 47

Bu Konvensiya təsdiq edilməlidir. Təsdiqnamələr saxlanılmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə təhvil verilir.

Maddə 48

Bu Konvensiya hən hansı bir dövlətin ona qoşulması üçün açıqdır. Konvensiyaya qoşulmaq haqqında sənədlər saxlanılmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə təhvil verilir.

Maddə 49

1. Bu Konvensiya iyirminji təsdiqnamə və ya Konvensiyaya qoşulmaq haqqında sənət Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə saxlanılmağa təhvil verildiyi gündən sonra otuzunju gün qüvvəyə minir.
2. İyirminji təsdiqnamə və ya Konvensiyaya qoşulmaq haqqında sənət saxlanılmağa təhvil verildikdən sonra bu Konvensiyanı təsdiqləyən və ya ona qoşulan hər bir dövlət üçün bu Konvensiya həmin dövlət öz təsdiqnaməsini və ya ona qoşulmağı haqqında sənədini təhvil qüvvəyə minir.

Maddə 50

1. İstənilən iştirakçı dövlət düzəliş təklif etmək və onu Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə təqdim etmək ixtiyarına malikdir. Sonra Baş katib təklif olunmuş düzəlişin iştirakçı dövlətlərə göndərir və onlardan xahiş edir ki, həmin təkliflərə baxılması və bunlara dair səs vermə keçirməsi məqsədilə iştirakçı dövlətlərin kofransının çağırılıb- çağırılmaması barədə öz fikirlərini bildirsinlər. Əgər belə məlumat verildiyi gündən başlayaraq dörd ay ərzində iştirakçı dövlətlərin ən azı üçdə biri bu konfransın çağırılmasına tərəfdar olduğunu bildirərsə, onda Baş katib konfransın Birləşmiş Millətlər Təşkilatının himayəsi ilə çağırır. Bu konfransda olan və ya iştirak edən iştirakçı dövlətlərin əksəriyyəti tərəfindən qəbul edilmiş hər hansı düzəliş Baş Məjlisin təsdiqinə verilir.
2. Bu maddənin 1-ji bəndinə müvafiq sürətdə qəbul olunmuş düzəliş onu Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Məjlisi təsdiqlədikdən və iştirakçı dövlətlərin üçdə ikiyə bərabər çoxluğu qəbul etdikdən sonra qüvvəyə minir.
3. Qüvvədən mindikdən sonra bu düzəliş onu iştirakçı dövlətlər tərəfindən hökmən nəzərə alınır, digər iştirakçı dövlətlər isə bu Konvensiyanın müddəalarını onlar tərəfindən qəbul olunmuş hansı əvvəlki düzəlişləri hökmən həyaa keçirirlər.

Maddə 51

1. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibi dövlətlərin Konvensiyanı təsdiqlənməsi və ya ona qoşulması vaxtı onlar tərəfindən irəli sürülmüş qeyd-şərtlərin mətnini alır və bütün dövlətlərə göndərir.
2. Bu Konvensiyanın məqsəd və vəzifələri ilə bir araya sığmayan qeyd-şərtlər irəli sürülməsinə yol verilmir.
3. Qeyd-şərtlər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə

göndərilmiş müvafiq xəbərdarlıq yolu ilə istənilən vaxt ləğv edilə bilər. Sonra Baş katib bu barədə bütün dövlətlərə məlumat verir. Belə xəbərdarlıq onu Baş katib aldığı gündən qüvvəyə minir.

Maddə 52

Hər hansı iştirakçı dövlət bu Konvensiyanı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə yazılı xəbərdarlıq göndərmək yolu ilə ləğv edə bilər.

Ləğv etmə Baş katib tərəfindən xəbərdarlıq alındığı vaxtdan bir il keçdikdən sonra qüvvəyə minir.

Maddə 53

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibi bu Konvensiyanın depozitarisi təyin edilir.

Maddə 54

Bu Konvensiyanın əslə saxlanılmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə təhvil verilir, həm də onun ingilis, ərəb, ispan, çin, rus və fransız dillərində olan mətnləri eyni qüvvəyə malikdir.

Yuxarıdakıların doğruluğunu təsdiq etmək üçün aşağıda imza atmış səlahiyyətli nümayəndələr- öz hökumətləri tərəfindən həmin məqsədlə lazımi qaydada vəkil edilmiş nümayəndələr bu Konvensiyanı imzaladılar.

.....

1. Qətnamə 217 A (III)
2. Bax. Qətnamə 2200 A (XXI), əlavə
3. Bax. League of Nations Official Journal, Special Supplement №21, October 1924, p. 43
4. Qətnamə 1386 (X) prembulanın üçünjü bəndi.
5. Qətnamə 41/ 85, əlavə
6. Qətnamə 40/33, əlavə
7. Qətnamə 3318 (XXIX) .